

KIEZEN



We zijn allemaal onder de indruk van de moed van de Oekraïners. Zij zijn bereid om te vechten en zelfs hun leven voor hun vaderland te geven. Ze staan gereed om het eigen leven op te offeren voor een hoger doel. Wie denkt daarbij niet aan woorden van Jezus? 'Wie zijn leven liefheeft, verliest het, maar wie in deze wereld zijn leven haat, behoudt het voor het eeuwige leven.'

Je leven 'haten' om het behouden, je kruis op je nemen, jezelf verloochenen. Deze woorden van de gekruisigde Jezus horen thuis in de wereld van de martelaars. Alleen het woord martelaar al bezorgt ons nare gevoelens. Ja, vroeger werden er christenen voor het blok gezet: zweer je geloof af of anders wordt je gefolterd. Velen bleven trouw tot in de dood. Dat is kerkgeschiedenis. Dat gaat over helden en Nobelprijswinnaars. Dat soort mensen zijn een maatje te groot voor gewone mensen als wij zijn.

Toch zijn de woorden uit het evangelie over het verliezen van je leven voor ons nog altijd zinvol. Wij leven gelukkig in een land zonder oorlog en waar godsdienstvrijheid in de grondwet ligt verankerd. Dat wil niet zeggen dat we niet regelmatig moeten kiezen

tussen een meer principiële houding of met de stroom mee dobberen, kiezen tussen de boodschap van de dienende liefde, die Jezus ons heeft voorgehouden en voorgeleefd, of het eigen belang. Kiezen! Een mooi thema met de gemeenteraadsverkiezingen in aantocht.

Lezen: Johannes 12 : 20 - 36

‘Wie zijn leven liefheeft, verliest het, maar wie in deze wereld zijn leven haat, behoudt het voor het eeuwige leven.’

Johannes 12 : 25

Grieken

Dit keer willen Grieken Jezus ontmoeten. Wie ‘Griek’ zegt – toen - zegt beschaving, kunst, handel, vooruitgang, moderniteit, rijkdom. Griekssprekenden gaven de toon aan. Ze vertegenwoordigden de vitale mensheid. Het bruisende leven. De schoonheid. We koesteren dezelfde idealen. Dit soort mensen zoekt ook God, vertelt het evangelie van Johannes. Jezus zou best wel eens onze honger naar God kunnen stillen, vermoeden de Grieken. Twee discipelen die aan hun naam te zien Grieks moeten spreken, vragen zij hen bij de meester te introduceren. Filippus en Andreas doen hun best voor wie weet volgelingen in spe van Jezus. Zeker is dat niet, want aan het volgen van Jezus hangt altijd een prijskaartje. Er staat op ‘verlies je leven’. Wie kan die prijs betalen?

De hoogste eer

Dat Grieken, dat de wereld hem wil spreken, zou een hele eer voor Jezus hebben moeten zijn -ik ben belangrijk-ware het niet dat hij gaat voor een hogere eer, vertelt hij. Ik zal mijn kruis op mij nemen -letterlijk en figuurlijk- een huldebetoon waar mensen niet een, twee, drie in willen delen. Jezus snijdt zijn aanstaande marteldood aan en verbindt zijn sterven met de hoogste eer die hem kan overkomen. Nergens in het evangelie van Johannes spreekt de evangelist over de kruisiging in termen van lijden. Op geen enkele bladzijde de omschrijving van bloed, pijn en ellende. De evangelist spreekt over de kruisiging in termen van verhoging en verheerlijking. Jezus, die zich overgeeft in de dood aan het kruis, dat vormt de bekroning van zijn leven, aldus de evangelist. Het hoogtepunt, figuurlijk en letterlijk. Je ziet het kruis op de heuvel Golgotha opgericht worden en zich aftekenen tegen de hemel. Het kruis betekent namelijk voor de gehoorzame Zoon - Hij sterft- thuiskomen bij de Vader in het huis met de vele woningen en delen in Gods glorie. De dood is voor hem de doorgang naar het eeuwige leven. Jezus zal worden bevorderd tot heerlijkheid, zou het Legers des Heils zeggen. Wat is hier aan de hand? De evangelist Johannes beschrijft het lijden en sterven van Jezus in de taal van vervolgd en martelaren,

bereid te sterven voor hun principes. Als beloning ontvangen zij het eeuwige leven. En Jezus nodigt de Grieken uit op dezelfde golfenlengte als hij te gaan zitten. Hij zegt: 'Wil je mij echt ontmoeten, dan is het zaak in je denken en doen afgestemd te zijn op mij. Dat houdt in: 'Wie zijn leven liefheeft, verliest het, maar wie in deze wereld zijn leven haat, behoudt het voor het eeuwige leven.' Ga je dat doen? Daar moet je toch even een nachtje over slapen.

Martelaars

'Wie zijn leven liefheeft, verliest het dus, maar wie in deze wereld zijn leven haat, behoudt het voor het eeuwige leven.' Deze woorden van de gekruisigde Jezus horen thuis in de wereld van de martelaars. In de dekenkist op de boerderij van mijn opa vond ik als kind een oud boek met een heftige inhoud. De titel: *Historie der martelaren: die om de getuigenis der evangelische waarheid hun bloed gestort hebben: vanaf Christus onze zaligmaker tot het jaar 1655*. Platen met folteringen en brandstapels begeleidde zwarte bladzijden uit de kerkgeschiedenis. In het Groot Martelaren Boek, laatste heruitgave 1973, stonden indrukwekkende verhalen over martelaars voor het christelijk geloof vanaf de tijd van de Romeinse keizers tot en met degenen die in de tijd van de Reformatie, vooral in de Nederlanden, hun leven gaven voor het reformatorisch belijden. Christenen kwamen in het verleden voor de keuze te staan: zweer je geloof af of anders wordt je gefolterd. En dat gebeurde dan op de meest onmenselijke manier. Verzaak je geloof of je wordt dood gemarteld. Velen verloochenden zichzelf namen hun kruis op zich en bleven trouw tot in de dood in de hoop op het eeuwige leven. In het huis van de Vader in de hemel zijn vele woningen, geloofden zij. Voor mij is de eeuwige heerlijkheid in de hemel weggelegd als ik trouw blijf tot het einde. We hebben diep respect voor hen. Bewondering. De Rooms-katholieke Kerk gedenkt en eert de martelaren uit de kerk der eeuwen. Wij protestanten doen er niet zoveel mee. Moet het anders?

'Afvalligen'

Andere christenen voor het blok gezet, konden de moed niet opbrengen om vast te houden aan hun geloof. Geen kwaad woord erover. We hebben een aangeboren neiging om ons te onttrekken aan alle vormen van lichamelijk en psychische ellende. De liefde voor ons leven is supersterk. Voor 'leven' staat er in het Grieks 'psychos', letterlijk 'ziel'. Voor liefhebben 'fileoo', 'houden van'. Wij zijn 'psychofielen'. We houden zielsveel van onszelf, van ons kostbare leven, er is geen grotere liefde. En dan je leven verliezen, sterven als een graankorrel in de grond? Je moet er niet aan denken. 'Nu ben ik doodsbang,' zegt Jezus in de hof van Gethsémane. 'Wat moet ik zeggen?' 'Vader, laat dit ogenblik aan mij voorbij aan.' Dit wil je niet. Jezus was één van ons, en ook weer niet. Toch zal hij de wil van de Vader doen, wat het hem ook gaat kosten.

Geen item

Verhalen over de martelaars van vroeger worden niet meer verteld. Bij het woord alleen al 'martelaar' lopen de rillingen over onze rug. Die tijd is -God zij dank- gelukkig voor ons voorbij, zeggen we dan. In ons land ligt de vrijheid van godsdienst en meningsuiting Verankerd in de grondwet. Het martelaarschap staat ver van ons af en het bloedgetuigenis moet je zeker ook niet op gaan zoeken. Over martelaren kun je lezen in kerkgeschiedenisboeken. Maar dat wil niet zeggen dat er in onze tijd *geen* mensen meer zijn die hun strijd voor rechtvaardigheid en vrede moeten bekopen met gevangenschap, foltering en dood.

De Rus Aleksej Navalny bekritiseerde de corruptie in zijn land, in het bijzonder die van Poetin. Hij werd vergiftigd, herstelde en werd alsnog uitgeschakeld door hem voor jaren op te sluiten in een strafkamp. In februari 2021 moet Alexej Navalny in de rechtszaal woorden uit de Bergrede van Jezus hebben aangehaald: "Zalig zijn zij die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden." Navalny staat algemeen bekend als atheïst. Toen er de draak werd gestoken, met zijn plotselinge geloof reageerde hij met: 'Dit maakt mijn leven gemakkelijker, omdat er een Boek is, dat zegt wat er moet gebeuren en ik probeer dat na te volgen.' Hij doet dat heel consequent. Er zijn overal in de wereld mensen nog altijd die trouw blijven aan hun overtuiging, wat het ook kost. Oekraïne.

Er zijn overal in de wereld ook mensen, die bang zijn om hun mond open te doen. Vaak is dat het verstandigste, zeggen we dan. En wij denken vervolgens: gelukkig, onderdrukking is een ver van mij bed show. Wij leven in een land waar zulke situaties zich niet meer voordoen. De woorden van de gekruisigde Jezus - 'Wie zijn leven liefheeft, verliest het, maar wie in deze wereld zijn leven haat, behoudt het voor het eeuwige leven.' - horen thuis in een andere wereld, die van helden, martelaars en Nobelprijswinnaars. Dat soort mensen zijn een maatje te groot voor ons. Zeker. Voor ons hebben deze woorden over jezelf verloochenen en je kruisopnemen dan ook niet meer zoveel zin, excuseren wij ons. Dit woord van Jezus mag dan betrekking hebben op bijvoorbeeld die 340 miljoen christenen elders in de wereld die de overheid wil verstikken of verbrijzelen, zoals dat in afschuwelijk vakjargon heet, op activisten in Rusland en strijders in Oekraïne, maar niet op ons in het vrije Westen. Toch wel! En op dit moment misschien meer dan wij denken.

Kiezen

Het is helemaal waar: wij staan niet voor de keuze trouw aan het geloof of de dood. Desondanks blijven de woorden van Jezus, over de graankorrel die in de aarde wordt gezaaid en moet sterven wil deze vrucht dragen

recht overeind staan. Jezus roept ons nog altijd op onszelf te verliezen. Of in andere bewoordingen: ons kruis op ons te nemen, onszelf te verloochenen en hem te volgen, ons leven in de wereld te 'haten'.

Begrijp hem niet verkeerd. Jezus bedoelt niet dat we ons leven letterlijk moeten haten. Dat deden de martelaren ook niet. Dat deed Jezus niet. Wie zijn leven echt haat zit psychisch in de knoop of kan het lijden niet meer aan. Van jezelf houden is gezond en normaal. Het gaat er niet om, om jezelf onderuit te schoffelen, te klein van jezelf te denken. Het leven is en blijft een geschenk van de Vader in de hemel, die voortdurend zorg draagt voor ons menselijk bestaan. Ons leven is kostbaar in zijn ogen. Je moet de oproep van Jezus ons leven te 'haten', 'haten' tussen aanhalingstekens, anders duiden. Zo: regelmatig moeten we keuzes maken: is dat wat ik wil gaan doen, wat ik wil gaan zeggen in overeenstemming met mijn geloof of niet? Wat ik van plan ben, accordeert dat met mijn levensovertuiging of gaat het er juist vierkant tegenin? Aangenomen natuurlijk dat we een überhaupt levensovertuiging hebben, dat we ergens voor staan. dat we er principes op nahouden. Mensen die, bewust keuzes maken tussen goed en kwaad, bij hen leeft hun levensovertuiging. Ze willen niet oppervlakkig leven. Wie het spiritueel wil verwoorden wat er met hen aan de hand is? Jezus leeft in hen.

Idealen

In het evangelie staat: 'haat je leven'. Geen normaal denkend mens 'haat' natuurlijk zijn leven. Dat zou heel destructief zijn. Je kunt wel een keuze maken tussen hogere en lagere waarden. Dat kan zelfs in extreme gevallen betekenen dat je een leven dat van een leien dakje gaat, ondergeschikt maakt aan je idealen, je overtuiging, je geloof. Net als Jezus deed. Ook wij moeten regelmatig kiezen tussen hoger en lager, meer en minder, moeilijker en makkelijker. Wij zijn geen willoze ledenpoppen, heen en weer geslingerd door het lot. Wij hebben de vrijheid om te kiezen. Kiezen tussen een meer principiële houding of in alles met de stroom mee dobberen, kiezen tussen de boodschap van de dienende liefde, die Jezus ons heeft voorgehouden en voorgeleefd, of de weg van 'mijn ik' op de eerste plaats.

Twee handen

'Wie zijn leven liefheeft, verliest het, maar wie in deze wereld zijn leven haat, behoudt het voor het eeuwige leven.' Je kunt leven met een gesloten handen. Die samengeknepen hand staat symbool voor wat goed uit komt voor jezelf vastgrijpen, krampachtig vasthouden en nooit meer loslaten. Dat is wat Jezus noemt je leven liefhebben. Dan raak je het juist kwijt, volgens hem. Je kunt je hand ook openen. Los durven laten omwille van Jezus en de liefde die hij belichaamt. Jezelf durven openen voor de ander, jezelf bloot geven, kwetsbaar, net als Jezus, die even kwetsbaar

was als wij. Wie zijn leven op die manier verliest, zijn of haar leven wint aan waarde en waardigheid.